

MORE REAL THAN REALITY ITSELF

(Глотов О. Філологічні нариси: Книга друга. Тернопіль: Видавництво "Крок", 2020, 178 с.)

Юрій ЗАВАДСЬКИЙ

кандидат філологічних наук,
Тернопіль, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-3300-0771>

DOI 10.25128/2304-1222.20.51.10

Як літературознавцеві не бути категоричним і залишити місце для читацьких контемплій – це питання постає в думках, поки читаєш «Філологічні нариси» професора Олександра Глотова. Якесь несамовита життєвість і людське розмаїття в настроях його досліджень.

Книжка «Філологічні нариси» професора Глотова поєднала в собі розмаїті матеріали довкіл літературних одиниць чи проблем, які стали цікавими дослідникові. Це російська література, українська література, журналістика й теорія гуманітарних наук. А ще це несподівані погляди на винесені з українсько-російсько-радянського інформаційного простору загальновідомі штампи, про історію, значення, роль і перспективу яких ми може ніколи й не роздумували. Про це в першому розділі книжки. Другий розділ – саме життєвий. Назва «I was born in the USSR» тягне нагора важливий досвід автора в постаті фейсбучних дописів. Неймовірні зізнання «малого кацапеняти» [Глотов 2020: 152], яке відкривало для себе Україну та її мову, не можуть залишити байдужим читача. Це неупереджене відкривання світу молодою людиною та становлення дослідника, літературознавця, відкривача мов і культур.

Олександр Леонідович Глотов – росіянин і український літературознавець, журналіст, доктор філологічних наук, професор. Народився в Норильську, закінчив школу в Червонограді, університет – у Львові. Працював у дійсно багатьох вищих навчальних закладах України, довгий період його роботи пов'язаний з Тернопільським державним педагогічним інститутом імені Ярослава Галана, який сьогодні відомий як Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.

Гортаю другу книгу «Філологічних нарисів» професора Олександра Глотова і ловлю себе на тому, що підозрюю літературознавчий текст у фікційності, – отой, здавалося би, тверезий погляд на затуманений і недомовлений літературний текст (який залишає більше недо- аніж пере-), раптом стає адекватний предметові розгляду, і так перестає бути достатньо «реальним», тобто стає саме реальним, отже, недостовірним. Ми як homo sapiens схильні

повірити тому текстові, який створює ілюзію певного порядку, що відповідає нашим сподіванням на впорядкованість, натомість начебто невпорядкована реальність не розпалює в нас цікавості, оскільки не має стільки нарочито відкритих структур і зв'язків, які би легко прочитувалися та склалися в певну систему нашої інтерпретації. «If you are looking for what is, in reality, more real than reality itself, look into cinematic fiction» [‘The Pervert's Guide to Cinema’] – одного разу проказує Славој Жижек у якійсь паралельній реальності, і звідси начебто росте розлам людської онтологічної самовпевненості. Адже порушується **маркер**.

Автор вмис і залишає за собою першість у ще одній дисципліні – творити інтелектуальну провокацію, змішуючи начебто загальновідоме з широко незаниманим. Прості речі в його руках оживають, у них виявляються корені, про які ми й підозрювати не могли, і стають ці прості речі предметом дослідження, який зусібч обростає зв'язками та конотаціями. Одного разу назвавши, окресливши когось або щось, маємо схильність виокремлювати його, перестаючи бачити його контекст. Предмет наче втрачає зміст, порожніє, а відтак він стає маркером культури, гублячи свої дуже природні риси. І ще один голос із паралельної реальності, цього разу Енді Воргола: «...the more you look at the same exact thing, the more the meaning goes away, and the better and emptier you feel» [Buchloh 2001:72]. Так легше, адже за кожним наступним сеансом ретроспекції ми ефективніше сприйматимемо матеріал досвіду, пробігаючи маркерами, упускаючи начебто вторинні елементи пам'яті. І порожніємо самі. А який рецепт професора Глотова? – Він порушує цей автоматизм, виймаючи з рукава нові й нові образи, змінюючи маркер і переглядаючи його зв'язки, а відтак він руйнує стереотипне сприймання культури. А важливо підкреслити, що це не фортель, це глибока наукова робота з джерелами, вислідом якої – перегляд культурного спадку без упередження та без перешкод. У грайливій формі авторові вдалося майстерно реалізувати цю технологію.

Книжка дійсно цікава як читиво та вартісна науково – а це поєднання, погодьтеся, не часто нам трапляється. Як рідкісний коктейль журналістських маніпуляцій та чіткої наукової окресленості, «Філологічні нариси» Олександра Глотова вдруде здивували та потішили, залишивши в пам'яті свої маркери, а ще додали бажання знову пірнути в пошуки, щоби поглибити, віднайти та, може, заперечити авторові. На мить випірнувши з полону тексту, я мушу визнати: провокація вдалася. І я певний, що саме такого результату мали би досягати наукові нариси.

ЛІТЕРАТУРА

Buchloh, B. H. D. Andy Warhol, MIT Press. 2001.

'The Pervert's Guide to Cinema' – Slavoj Zizek interview. „Time Out”. 6 October 2006. Gareth Evans. URL: <http://www.timeout.com/film/news/1439.html>.

Глотов, О. Філологічні нариси: Книга друга. Тернопіль: Видавництво "Крок", 2020 [Glotov. O. Filologichni narisi. Knyha druha. Ternopil': Vidavnitstvo „Krok”, 2020].